

WWW.NIK.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„ШКОЛСКИ ЛИСТ“ излази један пут у месецу. Предплата је на целу годину 1 ф. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учитељи са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Доноси и предплата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор.

Бр. 2. У Сомбору 15. Фебруара 1890. Год. XXII.

ДАНАШЊЕ ВАСПИТАВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ НА СТРАНПУТИЦИ.

(За награду.)
(Наставак и свршетак.)

Душевно васпитавање у свету није скоро ни мало познато. За њ не знају ни сви они, који су се спремали за васпитаче; а у породици нема о њему ни спомена. И наравно, да онда нико и не води бригу о неговању и развијању воље и расположења, у кратко: темперамента дечијег. Отуда место тихог и благог понашања и место веселости и душевног спокојства скоро свугде виђамо највећу раздражљивост и зловољу. Па није то тако само код мушких, него, на жалост — и код женских, код оних, које и као жене и као матере треба: да су вечити осмех и милошта. А са суворим и напуштеном небом од куд зрака, а од куд опет у оним кућама задовољства, уживања, па и среће, где је душа породична: жена и мати мрза и мргода? И после: ко ту да води бригу о душевном васпитавању? Отуда у погледу темперамента слободно се може рећи, да је данашњи век век колеричности и ексцентричности. У душевно васпитање спада и неговање и развијање естетичког укуса, па дакле и потпиривање пламена загревања за све оно, што је лепо, племенито и узвишено, као и потстицање заноса и одушевљавања за идејалношћу и идејалима. Свега овога нема у свету, јер међу људима духа нема. У људима влада тешка чема себичности, па корист и интерес су им и сунце — и месец — и звезде — сав сјај и сва светлост, што их напред води. Због тога се и највеће идеје као једна сирочад потуцају по овом хладном свету... и нигде ока, да их види, нигде духа, да их схвати, нигде воље ни одушевљења, да их прими, узме и понесе напред кроз човечанство. Оно неколико спротних геиња, што се лете тога посла, обично умиру у највећој

тишини — ни знани, ни признани, а сва им је награда очајна борба у животу са стотинама јада и недаћа. Еј, кад ће ли се пробудити зачамели дух људски?! . .

А религиозно васпитавање? — Хајде још и то да видимо! Док у дивљим народима већином влада идолопоклоњство и многобоштво, док код нас, бајаги, образованих влада право — незнабоштво. Ни побожности, ни богобојажљивости; хришћанство нам је у томе, што су нас крстили — што се старамо, да браћу — ближње наше — што боље можемо очупати и о њихову зноју живети. И за кини и откини, па ма и на силу ишло, само да се твоја ненасит засити. А ко слуша вапај сиротињски, ко ли мари за јаде њихове, ко ли броји гешке сузе њихове, ко се боји њихове клетве и грома Божјег, а ко ли се стара за рај и царство Божје? . . Дај ти само по што — по то безбедну и обилату садашњост, па ма колико је називали ништавим и привременим стањем, а онај будући дуги, онај будући живот, — ех, ко ће још о томе бригу водити! Но онако и видимо, како се већином данас умире у свету. Неколико усињених крокодилских суза, тек да се очисте очи за будућу деобу оставишску и то је онда све ожаљење и сав спомен „драгом“ покојнику, то му сав доцнији живот у срцима родбинским. А они каменити споменици већином би пре могли бити слика каменитог срца у онога, што га је подигао, него пак доказ туге његове. И тако ова осудба смрти достојна је иронија данашњим недостојним животима, пуним самог грабења и отимања. И то је још једина утеха, што ипак као божанствена труба јече и звоне врх овог јадног себичног света оне истините и свете речи песникове: „само је онај живео за сва времена, који је за својега времена радио све оно, што је најбоље“. Иначе, да завршим са овим делом васпитања, садањи религиозни и морални живот је добро карактерисао онај мислилац, што је рекао: „Црква у свако доба отворена, па опет празна, а тамнице дању ноћу затворене, па опет увек пуне.“ Куда ће нас то одвести, то сам Бог свети зна!

И тако сам ево у кратко прешао све делове теоретичног васпитавања и упоред са тиме у главног смо видели, како оно стоји у свима појединостима у практичном свакидашњем животу. А скупимо ли сад све то у једно, онда ћемо тек видети, како нам према светлим зрацима теоретичне педагогије јадне и жалосне призракe пружа практично васпитавање, како нам пружа свакојаке наошачке слике и призоре, који нас толикоструко не могу задовољити, колико нас пута не задовољава сваки део васпитања посебице. Да, тек се

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

тако у целини очигледно показује сва погрешност и настрапост практичног васпитавања. Оно се већином никако не врши, или се врши без системе, без размишљања, без хармоније, врши се само с рачуном, да користи донесе. Оно је хладно и мртво, јер нема у себи духа, нема ни трага од вишег духовног живота, живота чисто идејалног, живота правог човечанског. Данас мислити о човечанству и срећи његовој — значи бити будаласта уображењак; делити мило стињу и помагати бедне и сиротне значи — ширити пролетаријат и нерад; бавити се опћим стварима, које немају ни практичне материјалне користи, значи бити — сметењак; загревати се и заносити се за свачим оним, што је племенито и узвишено, — бити религијозан и живети и делати у границама најчистије моралности — значи бити: карикатура.

Да, тако ми данас стојимо у свету. И зар онда није обмана, кад се за данашњи много разглашени деветнаести век вели, да је он век — просвете?! Не! Он је век умности и то ипак не само чисте и идејалне умности, век обиља у научним назирањима, хипотезама и изналасцима, век нових, неприхваћених мисли и идеја, век, кад се можда у истину отпочело рађање ума и духовне светлости, али век праве просвете то — никако! Та ево и највећа идеја, што је игда у човечанству блиснула, идеја Христова, ни после скоро две тисуће година од поникнућа својега још није почела да се остварује и да живи. Човечанство се дели на веће и на мање народе, на племена и расе; деле њега језици, народске особине, народски обичаји и традиције; деле га покрајине, државе, делови света; деле га сталежи, верске секте, странке и још ваљда друго шта, а ништа, ништа га не спаја. Народ мрзи на народ, племе мрзи на племе, вера мрзи на веру, држава мрзи на државу, — нигде ни зрачка којег од слоге и љубави ближње и братске. Слобода човечанска је у потиштавању и угњетавању слабијега и немоћнијега; у потирању, у сузбијању не само појединачких права и особина, него права и особина читавих народа и у наметању својега језика, својих идејала. Који јачи, онај тлачи. То је највернија слика и карактеристика данашње љубави и братства међу народима. Стотине — не појединачна, него стотине народа могле би потврдити, да истину говорим. Но на што стотине! Та једини наш раскошан и паћенички народ српски могао би са тисућама доказа и из најновије садашности своје покретати тврдњу ову, па већ ти би докази и сувише довољни били, а да се човечанство не може хвастати са слободом и просветом својом. За то и опет велим, да деветнаести век није век праве просвете, јер човек као — човек још се ни у њему није родио; а без идејалног човечанскога живота нема праве просвете.

Но зар овом злу стању и застрањености у света земл по-
моћи? Зар нема никаквог начина, да се поравнају бар оне најштет-
није махне и оначине људске, да се поравнају бар оне највеће из-
раслице у свету? Зар нема пута, да човечанство, ако се већ не
може сасвим усавршити, бар тако несавршено не остане? — На
срећу — има још и пута и начина и помоћи, а то је: добро ва-
спитање. Да, добро васпитање је она сила и моћ, онај див, што
би без по муке могао извести свест данашње покварености из ско-
ре — пропасти његове. Оно — и једино оно је и онај Прометеј, који би
био кадар у данашњем хаосу светском створити са свим нов поре-
дак, што би био стуб будуће трајне среће у човечанству. И заиста —
у људству ће само тако блиснути светлост, ако завлада у њему до-
бро васпитање.

А може ли то кад бити?

Може, може, само нека се то питање као свакидашња про-
блема истави на дневни ред. Но за решење ствари васпитне, ове
„највеће проблеме, коју је Бог људском роду дао“
(Кант) не ће тада бити довољне ни тисуће мислилаца и талената.
Не! Проблему би ту могао решити само онај највећи геније у све-
ту, геније, што се зове — човечанство. А у којему правцу после
човечанство то питање реши, у томе је правцу решило и будућност
своју. Другима речима: у његовим је рукама, дакле — и рај и пакао
и од њега самог зависи, које ће од овога двога завладати у свету.

ПЕДАГОГИЈА И ТЕЛЕСНА КАЗНА.

Strafe soll sein wie Salat,
Der mehr Oel als Essig hat.

Logau.

Стари песник Логау је познат као вештак у одевању пословица
и реченица у песничко рухо. На основу такве горе истакнуте рече-
нице рад сам постављену тему у педагошком правцу да разјасним.

Телесна казна врло је немил појава свугде, а нарочито у
школи. Али тешко да има школског практичара, који искрено може
тврдити, да ју дисциплинарно никад није у школи употребио. Па и
тај случај имао би се преписати ванредно сретним околностима, какве
се још дуго замислити не дају. С тога општа неупотреба телесне
казне остаје идеал, за којим ћемо још дуго да тежимо. —

Па баш се ето појавио и код нас — истина не песимистичан,
него оптимистичан екстрем у погледу тога. Песимистично гледиште,
са Соломоновим васпитним средством, давно је већ свој значај у
школи изгубило и човечнијој мисли место уступило. Шибз, која пређе

беше дисциплинарна владатељица у школи, на један пут поста немила служавка. Једва се виђа у праху, који ју покрива. Да је домаће одгајање деце у опште повољније, не би ју човек никад ни погледао. Али школа мора да рачуна на разнолике индивидуалности, па тако у крајњим случајевима, кад се сва блажија на расположењу стојећа средства, као безуспешна показала, притећи и том злу у намери да створи тиме нешто боље.

Гласовити Дистервег говори у свом епохалном делу „Wegweiser“—у на стр. 574. о телесној казни. Одлучно је против тога, да се иста законом, што ће речи коначно, из школе избаци, па вели: „да би коначно одстрањем телесне казни општи добар поредак код младежи без сваке суиње био поткопан.“ —

Ст. Д. Поповић има заслугу, да је знаменито дело највећег до сад шк. практичара дра К. Кера на српски превео. У том преводу на стр. 54. вели др Кер: „Кад се већ изцрпе сва дисциплинарна средства и кад се ипак саможива воља упорна ученика не ће закону да цокори, онда — и то само онда — настаје у Немачкој употреба телесне казне.“

М. П. Шапчанин је опет учинио роду глас, што је знатно дело највећег шк. теоретичара дра Дитеса на српски превео. Па ту на стр. 214. у потпуном складу са дром Кером вели овај: „Телесне казне нису до душе врло природне казне, али су за малу и раскалашну децу често најзгодније средство, да им потремо самовољу и упорство.“ —

Не давно се код нас пребацила дру Дитесу „неодлучност“ у погледу тога, те се тако појавило и код нас оно познато непрактично становиште оптимистичног екстрема. — То је заблуда сувремене педагогије, које се ова већ прилично лишила. — Из малена се мора дете — на начин, који на исто радикално упливише, послушности привикнути, јер ће само тако државне законе знати достојно респектовати. Допадало се то сад коме, или не, школа се томе мора да одзива. Иначе може школско образовање анархистичким страховом да уроди. И онда је све, што је човеку драго, на коцку стављено. —

Но људи, који сањају о некој педагошкој одлучности, ваљда би: да ону децу, која се „суаџилијни“ средствима не могу исправити, коначно из школе отпусте. Јер такве деце мора свуда и свагда да буде. Закон и за њих прописује с пуним правом обвезу наставе. Како ћемо их дакле искључити? Како ћемо их трпџити такве, да осталу децу својим неваљалством кваре, или бар штете? То бар као педагози не смејемо допустити! — Шта дакле? — Одправити их у поправилишта. — И тамо их телесна казна лечи. — Па код нешто невештијих учитеља отишао би капада повелики број у поправилишта. Где су та и је ли право, да држава само њих оснива?! И зар не лежи ту нека опасност, да ће у великом броју истих можда и сваком месту — на једном постати изливине обичне основне школе?! Дакле свакако таково шћење идентифично је плузији!

У сваком случају, свакад и свугде, има се рачунати са оним

што постоји и како што постоји. — Државни закони већином још задржавају телесну казну у школама, а где тај случај није, ту се тим средством већ никако не може ни служити. — Али тамо, где је то дозвољено, изриче се законом и казна ономе, који њу недостојним т. ј. баш бруталним, телу дечијем шкољдивим начином врши. Међу тим: ко осећа у себи, да не може бити господар казне, него слуга исте, т. ј. да ју не може паметно да врши, боље је и да се самог учитељског звања лиши. —

Познато ми је, да је и напредно бечко учитељство противно коначном избацавању телесне казне из школе, а сигурно и из разлога. —

Али ја се опет враћам мом старом несинку Догау, који је особито вешто политично и морално стање свога времена знао истичати и осуђивати. Сигурно је горњу пословицу школи намењено. Она нам даје много на размишљање. — Ето се и ја са њоме потпуно слажем и тврдим :

Казни треба као и салати
Ваше уља нег сирћета дати. —

Али где се тиме не може ништа постићи, онда се жора и ово средство, са којим се ето нису ни највећи педагошки великани раскрестили на жалост ипак још употребити.

При завршетку овог чланка напоменућу и мишљење других мужева отличног положаја и врлог карактера у овом погледу. Тако знаменити покојни јуриста проф. Вехтер (Wächter) у својој а собом писаној, биографији вели, да само телесној казни у школи има своје кашње успевање да препише. — Када се пак у Карлсру-у држала свечаност у почит оснивању науке о лубањма (Schädellehre), дру Галу (Gall) — икад овај том приликом испитиваше више лубања, застави се на једном код лубање познатог немачког песника Ј. П. Хебела, на што га овај, смешећи се, ослови: „Но, шта нађосте? Сигурно какву крађу“? — Тутећи одобраваше Гал. „Да, да рече Хебел; „још као мали дечак крао сам рад јабукe и друго што шта, на што имајах пик, док ми то није пресело. Знаде моја добра мати ту жудњу за туђим „прутом“ да излечи.“

Па кад нам је то све познато, могу ли она драстична заповедања проф. Бока штогод допринети? — Што сте неми ви, одлучна господо одлучне педагогије?!

У Митровици.

Радивој Поповић.

СЕДНИЦА В СРБ. НАР. ШКОЛСКОГ САВЕТА,
држана у Карловцима 27., 28. и 29. Нов. 1889.

(Свршетак.)

На основу предлога, које је у извештају свом о стању школе у Бачкој поднео преч. г. прота Борота и у свези са предлозима,

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
WWW.UNILIB.RS
које је за школе у архидијецези, за пакрачку и горњокарловачку дијецезу поднео заменик гл. шк. референта, Школски Савет издао је из ове седнице на све Епархијске Школске Одборе наредбу с следеће садржаја :

1. Да сваки Епархијски Школски Одбор од подручних община прикупи и Школском Савету достави: колики је број душа србских и колико сесија, односно ланаца земље у дотичној общини Срби поседују.

2. Да ЕШОдбори поднесу тачан изказ о приходима и изходима, као и о имању сваке црквене общине.

3. Да сачине и поднесу тачан изказ о плати и званичном приходу сваког појединог учитељског и учитељичког места у дотичној дијецези.

4. Да поднесу тачан изказ о школском имању, о главници (капиталу) и непокретностима школским, као и о томе: колико то имање преко године прихода доноси и на што се тај приход троши ?

5. Да Епархијски Школски Одбори наложе свакој црквеној общини, да ова из грунтовнице набави одоверени извод о школском здању и такови да на сигурном месту чува, а Епархијском Школском Одбору да званично пријави: на чије су име школска здања у грунтовници уведена, да ли на име србске вероисповедне школе, или на име црквене общине, или на име местне политичне общине ?

6. Да сваки местни Школски Одбор набави од свештеника и учитеља и у одређеном року епархијској школској власти достави: колико је било за школу обавезне мушке и женске деце од 6—12 и од 12—15 година засебно; колико се уписало у школу мушке и женске деце у сваки поједини разред школски и колико је деце свршило 1, 2, 3, 4, 5 и 6 разреда; — сви ови искази имају се од сваке школе прикупити за сваку поједину годину, од како је постојећа Школска Уредба у живот ступила, дакле од 1872. године до свршетка 1889/90. школске године. Ове исказе имају ЕШОдбори поднети Школском Савету ради тога, да се види цело стање и напредовање сваке поједине школе и да се може пресудити, где је вуждно да се нове школе и нова учитељска места према одредбама закона установе.

7. Да црквене общине школска здања и школске дворане чисто и уредно држе и свакога лета најдаље до Преображења да их окречити, опрати и орибати даду.

8. Да у напред сваке школске године до Божића има Епархијски Школски Одбор Школском Савету поднети тачан извештај о броју за школу способне деце у свакој појединој общини, колико се деце у школу уписало и како су по разредима разређена? А до Светога Илије имају поднети извештај о тому: колико је деце у свакој школи сваки разред свршило са правом прелазка у виши разред?

9. Да Школски Одбори бдију над тим, да учитељи све прописане записнице, а особито: Дневник о свакидашњем полагању и изостајању, месечне белешке о успеху и владању дечијем, главни школски записник, распоред наставних предмета и наставног гради-

ва на седмице и школске дане, као и записник о свакидашњем свршеном раду школском и све прописане записнике и пописе најтачније водити имају — и на послетку :

10. Упућени су Епарх. Школски Одбори, да умоле дотичне жупанијске и градске власти, да небрежљиве родитеље патерају на тачно шаљање деце у школу, не излажући при том учитеља неприликама од стране родитеља. Заменик гл. школ. референта поднео је свој извештај о првој обштој скупуштини србских вероисповедних учитеља, држаној у Вел Кикинди 17. и 18. Августа 1889. заједно са записником исте скупуштине са донесеним и у параграфима изложеним предлозима о уређењу србских народних школа; као и с молбом исте скупуштине ради продужења рада свог и са осталим прилозима. Школски Савет, узимајући извештај свога повереника о учитељској скупуштини у В Кикинди на повољно знање, упућује операт скупуштине те свом изасланом пододбору у лицу чланова Школског Савета дра Нике Максимовића и Јована Бороте и Николе Ђ. Вукићевића, да га проуче и о њему своје мњење Школском Савету поднесу.

Што се тиче продужења рада учитељске скупуштине, дозвољено је, да се ова 4|16. и 5|17. Априла 1890. по ново и то у Старом Бечеју састане и то у цјели, да у расправу узме питање о наставном плану за основне народне школе, о школским књигама и училима за исте школе, о устројењу забавишта и хуманитарних завода за глухонему и слепоу децу, и да о тима предметима своје предлоге установи и преко повереника Школског Савета поднесе. За повереника изашиће се на ову скупуштину г. Никола Ђ. Вукићевић, заменик гл. школског референта, који ће дужан бити о раду ове скупуштине Школском Савету свој извештај поднети.

Даље позвани су професорски зборови учитељских школа у Сомбору и Горњем Карловцу, да питање о уређењу учитељских школа у претрес узму и своје мњење и предлоге о томе Школском Савету поднесу.

На послетку управе виших девојачких школа у Новом Саду, Панчеву и Сомбору позване су, да у учитељским зборовима истих школа питање о уређењу србских виших девојачких школа у претрес узму и своје жеље, мњења и предлоге Школском Савету поднесу.

Заменик гл. школског референта упућен је званично, да позове србски учитељски збор у Старом Бечеју, да учини нуждне припреме, како ће се учитељска скупуштина на одређено време у Ст. Бечеју држати моћи.

Подељене су овом приликом стипендије из клерикалног фонда приправницима учитељских школа у Сомбору и Горњем Карловцу. На Сомборској учитељској школи излеђу 18 стипендијских места било је девет упражњених. Ове су добили најбоље квалификовани и сиромашни проситељи: Ђорђе Богосављевић из Панчева, Милорад Димитријевић из Банатског Брестовца, Милутин Ђурић из Црвене Цркве, Петар Окановић из Дивоша, Божидар Павковић из Вршца, Душан Ђурић из Земуца, Милац Вртунски из Старог Сивца — и приправнице Зорка Бошковићева из Пошица и Зорка Ђурчићева из Новог Сада.

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

На Горњокарловачкој учитељској школи раздато је 12 упражњених стипендија.

За стипендију Раљину у србској учитељској школи Сомборској једини проситељ Јоврем Милошевић приправник III разреда препоручен је у смислу завештања високом кр. угарском Министарству за богочаст и јавну наставу.

Услед поднесака Е. Ш. Одбора Темишварског о изборима учитеља наређено је, да се издаду декрети следећима: Анастасији Антоњијевићевој за учитељицу у Ђали; Васи Замуровићу за учитеља у Т. Хеђешу; Павлу Борјановићу за учитеља у Тиса Сент Миклошу.

Умировљење Андрије Мирковића учитеља Карловачког с мировином од 400 фр. по извештају Арх. Школ. Одбора узето је на знање.

Услед пријаве пречастне Епархијске Управе у Пакрацу, да је г. Валић државни школ. надзорник у Беловару забранио у србској вероисповедној школи Беловарској србски буквар и читанке (издање Новосадско), поднешена је представка вис. кр. хрв. слав. земаљској Влади у Загребу, да се књиге буквар и читанке, што се у срб. вероисповедним школама по одобрењу овог Савета употребљују, као и све остале србске од Школског Савета до сада одобрене школске књиге — и од стране поменуте високе Владе за школске књиге у вероисповедним школама у Троједној краљевини дозволе — и тога ради поднети се имају реченој високој земаљској власти све до сада одобрене србске књиге, што се у пределу Хрватске и Славоније у вероисповедним србским школама употребљују.

Осим ових претресани су и решени у овој седници још многи други предмети од мање важности.

В.

О ПРОСТИЈЕМ ОСТВАРЕЊУ ПЕДАГОШКЕ ИДЕЈЕ.

(Свршетак.*)

Утицај школе на правац и образовање времена није тако непосредан и безуслован, као што га редовно узимају у изван педагошким круговима. Она има до душе најчистије намере и труди се без престанка, да пронађе најбоља средства за подигнуће само можда могућих цели; али она има само са недораслима посла, њени плодови сазревају тек у будућности. За садашњост има она само ограничenu моћ; њен задатак је да чува, да кућа и живот не угуше и збришу оно, што је она постигла. Помаже ли њој зар, што васпитава к истини, кад и у различитим одношајима живота изгледа, као да су лаж и превара санкционисани? — Ако се васпитање јавног и породичног живота не придружи органички васпитању школе, то се ученици врло брзо привикну мислима, да су у другим одношајима и друга начела меродавна, њино понашање изван школе биће другачије, него у њој; школско васпитање не ће дотицати школску годину;

*) Види „Школ. Лист“ од 1889.

WWW.UNCLIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

Често ни школске просторије. У овоме ваља тражити најглавнији узрок појавима, да у нашим данима има доста основа кудити понашање омладине, која је у школи одрасла. У ствари омладини недостаје чешће добровољна подчињеност ауторитету одраслих, недостаје пијетет спрема оних, којима је по природном закону обавезана захвалношћу, послушношћу и поштовањем, недостаје врло често слободна склоност науци и духовна снага за образовање. Али површност и фразе, које хоће против свачег да говоре, па ипак не разумеју врлину никакве ствари, страст са насладом и весељем, која се особитом наклоношћу предусрета, навике и уживања, за које је тек зрелије доба опуномоћено, карактеризира данашњу омладину. Може ли пак друкчије бити? У омладини огледа се дух времена, а кад ова тежиште живота утврђује на његовој материјалној страни, може ли се очекивати, да буде морална? Ако је одрасла генерација прекинула са пређашњим посматрањима и обичајима, са садашњим правилима и формама, како их може сачувати онај род, што ће после доћи? Ми се баш сада налазимо у стању развојка новог начина нашег духовног живота. А кад се у дрвету стари живот оует пробуди, онда ће и оно терати снажније у својим младим гранама.

Па ипак — зар школа није чедо времена? Зар се не клања и она материјализму? Не може се затајити, да ће се њој у оште пребацити, што она култивира знање о трошку унутарње прераде научног материјала, о трошку телесног и духовног, природи сходног развитка учениковог. Истина је: данашњим даном предаје се и учи вапрдно много сразмерно пређашњем времену. Скоро изгледа, да је и народној школи постала сврха само наука, што пак по педагошкој увиђавности сме бити случај само у ограниченој мери. И на њу не пада обилност научног материјала и покушава, да је избаци из њеног правога колосека. Она може бити и науци у њеном делу правична, а да би од својих учевних материјала што год изоставила, по ипак се мора признати, да са умножењем научног материјала никако се несу развиле у детету духовне способности. Па ипак мора школа у свој наставни план узети основе свих научних грана, које нас приводе разумевању живота, што нас окружује; јер школа мора да спреми ученике за живот. У онима временима, у којима је била готово једина метода наставе памћењу сходно вежбање, опасношћу би претило тако брзо умножење научног материјала, јер су памћењу већ од природе постављене уске границе. Али педагогија, која расађује, припознаје данашњим даном као своју задаћу: да пронађе стална начела, по којима може употребљавати научни материјал нашега времена сходно народној школи, а не шкоди штедљивом поступању са дечијим духовним и телесним способностима за рад. Треба и у изван педагошким круговима да створе себи здрава мњења о истој задаћи и способности за рад народне школе и дечије природе. До душе често се тужимо и овде на претоварене школе, које тобоже не потребује доказа, а чешће не радимо ништа, него се увек стављају нова изискивања од школе, а

онтереређујемо своју децу осим школског времена са новим научним теретима и приватним часовима, па изискујемо од њих и помоћи. Ово се разјашњује са правцем времена. Њему лежи идејал образовања омладине у могућно широј и директној припреми за практични живот и у изучавању оног научног материјала, који то изискује у опште од свих стајежа. Количина истога је пак остављена субјективном расуђивању и расте нехотице са научним материјалом садашњости.

Већ је са различитих страна изговорено мњење, да из наставног плана народне школе не сме изостати наука о народној пољопривреди и здрављу, законословље и сличне дисциплине. Али учење за живот разумева се и у материјалном смислу. Ако школа не сме наћи своју главну задаћу у овом правцу, у толико мање сме себе ставити у службу какве владајуће политичне странке. Она има да сматра у детету будућег човека и да оснује његов унутарњи живот по начину достојног човека, док међу тим буди и јача духовне снаге, које спавају. Она има хармонично да образује детићи дух, али га не сме сматрати никад као магазин, у који треба да се смести, што је више могуће, научног блага за каснију употребу. Што се у народној школи учи, мора имати своју директну сврху и у садашњости, оно мора као средство да утиче на интелектуално, морално и религиозно образовање будуће генерације, полажући темељ; само у тој мери, у којој је школа подигла своју цељ, дела она благотворно на будућност. Наука је подложена закону прошлости, као све материјално, али снага остаје и показује се касније у свима одношајима живота, уједино и у његовој практичној страни. — Треба се привикнути и на мисли, да детињство има и за себе неко право и неку сврху и да децу не треба само у том обзиру гледати, него шта треба да буду. Она стоје својим целим мишљењем само у садашњости, а њихови васпитачи треба у њима да познају само у путство за будућност и с њима са овога гледишта да поступају. У нашем добу укидају деци врло често право, да деца буду. Слободно кретање, веселост и безбрижност је за њих природни закон, а по што школа у нашем времену узима дете више, него пре у озбиљно делање и строго неговање, то је данас већа дужност родитеља и васпитача, да прибаве његово право изван школског времена. И то припада природи сходном развијању детета и само тако развијање даје нам наду, да ће бити снажни, изнутра здрави плодови у будућности.

„Добро је свако стање, које је природно и разумно“ — али се догађа још страшно много у човечијем животу противно природи, па име у одношају зрела његовом духовном развјетку. Јер висок степен образовања припада познавању духовног закона, а чешће још виши степен самоодрицања безобзирном придружењу познатим законима. За то је ток човечијег духовног развијања тако лагано, тако често претресен. Али у величини и целини ипак се напред корача — и ако кад год будемо имали узрока ма и за време да се тужи-

мо на узнемиривање постојаног напретка, но никад нека се не уз-
дриа у нама веровање,

„Веровање у могућност облагорођења човечијег рода.“

Песталоције.

С немачког.

Превео : Мита Ст. Клицин,
учитељ.

ИЗВЕШТАЈ

о српско-народним вероисповедним школама старо-бечејским
за 188⁸/₉. шк. годину.

Други дан Духова, т. ј. 29. Маја 1889. од 8—10 часова пре подне одржан је испит из науке вере и српског језика са оном српском децом. која местне туђинске школе походе. — Ученике је настављао госп. Младен Поповић, учитељ. Школу и предавање походило је 19 деце и то : 13 мушких и 6 женских ; на испиту пак беше присутно 4 мушких и 4 женских, свега 8 ученика. — Успех је био довољан. — Овде имам приметити, да ме успех није у оној мери задовољио, како би се то од ове деце очекивати имало, пошто су то деца она, која су већ IV., V. и VI. разред свршила, те су исто већ једном већим делом и учили, а са обзиром пак на ту околност, да су то још и она деца, која више школе и заводе походити намеравају и којој би пространије знање у овим предметима врло нужно било, што би свакојакост наставник дотичне школе на уму имати требао.

Сутра дан 30. Маја заказан је био за после подне испит у повторним школама. — У мушкој повторној школи предавао је учитељ г. Јов. Мих. — Ученика је било уписано 36. — У женској повторној школи предавао је С. Ж. — Ученица је било уписано 69. — Тако је ове 188⁸/₉ шк. године повторну школу походило 105 ученика. Но поред свега тога, кад се узме број за ову школу способне деце од 290, види се, да је тек нешто јаче преко трећине школу посећивало !! — У погледу пак испита напомињем, да се исти у мушкој школи није одржао, јер не беше ни једно дете дошло, према томе није се могао ни успех определити. У женској школи беше једно једино дете (Лепосава Јелкић) и с тиме је у присуству најпреч. госп. Јована Бороте испит одржан, но успех се не може по једном детету оценити, јер би по овоме био врло добар.

У погледу ове повторне школе приметио сам мали корак у напред и то како у погледу похађања, тако и у погледу наставе. Но још није онако, као што би желети било и као што то закон и важност саме установе захтева. — Што се испита у овој школи

тиче, примећујем, да би ове ваљало раније одржати и то свакојако до Ускрса (велике недеље), јер дотле и деца у школу редовно долазе, а и пољске радње још нису тако наступиле, а после све мање, тако, да поред млаког или боље никаквог настојавања око похађања школе од стране местног поглаварства до Духова не долази ни једно дете, — као што нас је и овогодишњи испит о томе најбоље уверио.

У Недељу 4|16. Јуна о. г. после подне одржан је годишњи испит у селишкој школи код учитеља Ст. Перића. — Ученика је било почетком школске године : у I. разреду 5 мушких, 5 женских = 10.; у II. разр. 6 м., 3 ж. = 9; у III. разр. 4 м., 5 ж. = 9, а у IV. разр. 4 м., 4 ж. = 8, свега 36 и то 19 мушких и 17 женских. Остало до краја године : у I. разр. 7 м. (двоје дошло из места), 1 ж. = 8; у II. разр. 5 м., 2 ж. = 7; у III, разр. 3 м., 4 ж. = 7, а у IV. разр. 4 м., 4 ж. = 8, — свега 30 и то 19 мушких и 11 женских. — Успех је био : из епископског читања и језикословља, црквено-словенског читања, мађарског читања и писања, природописа, краснописа и цртања врло добар, а из свију осталих предмета добар.

У уторак 6|18. Јуна пре подне од 8—12 часова одржан је испит у IV., V. и VI. разреду девојачке школе код учитеља С. Ж. На испиту је председавао као изасланик местног школског одбора за овај испит благор. госп. Мита Радановић адвокат и члан местн. шк. Одбора. — Ученица је било почетком школе : у IV. разр 19, у V. разр. 13, а у VI. разр. 3. — Свега 35. — Од тих остало до краја године : у IV. разр. 16, у V. разр. 9, а у VI. р. 3. — Свега 28 ученица. — Успех је по гласу белешке, вођене од госп. повереника, био из свију предмета врло добар, а само из цртања добар. — Из ручног рада и кућарства показала је учитељица Марија Жекићка врло добар и леп успех.

Тог истог дана по подне беше испит у V. и VI. разреду мушке школе код учитеља госп. Јов. Чиплића. — Ученика је било уписано у V. разреду 26, а у VI. разр. 8, — свега 34. — Остало до краја године : у V. разр. 21, а у VI. р. 4., свега 25. — Успех је био из свију предмета осим цртања и гимнастике врло добар, а из поменутих два предмета добар.

У Среду 7|19. о. м. пре подне одржан је испит у I. и II. разреду средишње мушке школе. Учитељ је госп. Милан Кириловић. Ученика је било у I. разреду уписано 41., а у II. разр 23, — свега 54. — Од тих остало до краја у I. разр. 26, а у II. разр. 23, — свега 49. — Успех — изузев цртање и појање с певањем — беше врло добар, а из гореизузета два предмета добар.

Исти дан по подне обављен је испит у I., II. и III. разреду женске школе. Наставница је гђа Катица Јелчић — Освалдова. Деце беше почетком школе : у I. разреду 35, у II. разр. 26, а у III. р. 49, свега 10. — Од тих је остало до краја школске године : у I. разр. 3; у II. разр. 26; у III. разр. 41; — свега 99 ученица. — Успех беше врло добар, изузев писмени рачун, кра-

снопис, цртање и појање са певањем, из којих се показао добар успех. — У ручиоm раду по миљењу чланица „Просветне задруге Српкиња“ постигнут је такође врло добар успех.

У Четвртак 8|20. Јуна био је годишњи испит у III. и IV. разреду средишње мушке школе. Учитељ је госп. Јов. Михајловић. — Ученика је било почетком школе уписаних: у III. разр. 53, а у IV. разр. 35, — свега 88; на крају године остало: у III. разр. 32, а у IV. разр. 50, — свега 82. Успех са изузетком црквено-словенског читања, краснописа, цртања и појања с певањем био је врло добар, дочим је из горенаведених предмета добар.

Овога дана по подне држан је испит у дољно-предградској мешовитој школи у I. и II. разреду код учитеља год. Мл. Поповића. — Деце се уписало почетком године — и то: у I. разред 48 мушких, 21 женско = 69; у II. разр. 21 м. 16 ж. = 37, — свега 106 и то 69 мушких и 37 женских. — До краја године остало: у I. разр. 40 м. 17 ж. = 57; у II. разр. 21 м. 15 ж. = 36, у оба разреда 61 м. и 32, ж. укупно 93. деце. — Успех: из веронауке, српског читања са II разр. мађарског читања и писања, природних наука, земљописа, писања с I. разредом и цртања врло добар, а из српског читања са I разр. декламовања, црквено-словенског читања, рачуна умног и писменог, краснописа са II. разредом, појања са певањем и гимнастике добар.

У Петак 9|31. Јуна до подне био је испит у I. и II. разреду мешовите ковинско предградске школе код госп. Паје Дамјановића, учитеља. — Ученика је било у почетку: у I. разреду 32 м. 18 ж. = 50; у II. разр. 14 м. 10 ж. = 24. свега у оба разреда 46. м. 28 ж. укупно 74 деце. — При крају године било: у I. разр. 26 м. 14 ж. = 40; у II. разр. 14 м. 10 ж. = 24. — свега 40 м. 24 ж. заједно 64 ученика. — У другом течају пришло још 6. деце, која су узета као нередовни ученици, с тима беше 70. — Успех: из свију предмета осим четир врло добар, а из декламовања, писменог рачуна, краснописа и појања с певањем добар.

Што се дакле успеха у свима овдашњим српско-вероисповедним школама тиче, он је такови, какви се само пожелети може, што се свакојакo у признање ревности и труда господе учитеља и госпођа учитељица уписати има, што српско црквеној општини на велику корист, а поменутиm трудбеницима на похвалу служи.

Не могу и не ћу прећутати и ту околност, да би у по некојим школама и сјајнији успех бити могао, да ове несу прекобројно децом оптерећене. Тако н. пр. код гђе учитељице у I., II. и III. разреду женске школе има 110 ученица; у дољно-предградској мешовитој I. и II. разреду 106 ученика, а у III. и IV. средишњем мушком разреду 88 ученика. Ово су све бројеви деце, који рад учитељски јако отештавају, а противе се и самом законској наређењу, по коме на једног учитеља не би смело доћи више од 60. највише 80 деце. — С тога, како у интересу напретка школе, тако и удовлетворењу закона, сједићи је предлог славном местном Школском Одбору поднесен: Да се још једна школа у месту створи и то са оваким даљим распоређењем: та нова школа имала би се отворити у

дољно-варошком предграђу и то у среди између средишње и садашње дољно-предградске школе; у ову би се имао сместити II и III. разред, а то отуда, што би се из садашње дољно-предградске школе узео II. разред и овде сместио, а III. разр., који је из исте школе у средиште прелазео, остао би у тој новој школи као III. паралелни разред; тим би се знатио олакшало средишњем III. разр., у који би се онда стицала деца само из средишњег и ковинско-предградског II. разреда.

Што се тиче женског I, II и III. разреда, овде би се могло само тако помоћи, кад би се I. разред одузео и са мушким I. разредом — као и у предграђима — спојио; тако би остао онда само II. и III. женски разред, који би ипак око и преко 70 ученица бројао, али су тек два разреда у место три.

Овим би се начином по мом мњењу учинило то, да би се с једне стране одредби законито одговорило, с друге пак стране знатио би се напретку школе и успеху у њој припомогло, а на послетку и здравственим околностима дечијим благотворио би послужило.

Што се похџања школе тиче, то и ове, као и прошле године, са болом у души констатовати морам, да оно није ни мало боље од прошле године; јер — кад се узме, да за свакидишњу школу има уписано 863 деце и то 438 мушких и 430 женских, а у школу се почетком године уписало 312 мушких и 227 женских, свега 539 деце, онда се види, да само две трећине у школу завири, а више него трећина, или 329 деце никад школе и не види. Па још кад се узме, да и од ове две трећине не доврше сви школску годину, него је у течају године многи ишусте, она изази, да тек нешто преко половине школу доврши! — Ово су заиста врло жалосни знаци по свест појединах родитеља с једне, а по немар полит. власти с друге стране.

Остаје ми још, да на споменем, да је у Петак 9|21. Јуна после подне одржан испит из појања и то прво из ноталног, како теоретичног, тако и практичног, који је на подуно задовољство испиао, што ликовођи госп. Антопију Освалду на похвалу служити може. — За тим је био испит из обичног складног појања са свом школском децом, које је предавао учитељ г. М. К. — Овде се приметити могло, да дотични г. наставник није извео све оно, што беше наставним планом обележено, јер на захтевање, да деца одпоју један светитељски кондак, одговорено је, да ова нису учила, то је по његовом изразу његова ствар (т. ј. истог наставника). Услед оваке изјаве није се могла никаква оцена изрећи.

У Старом Бечеју 10|22. Јула 1889. године.

Стеван Жекић,
учитељ и местних срп. веронс. школа управитељ.

Д О П И С И.

Велики Радинци, 14. јануара 1890.

Свуда и на сваком месту, где год се српска реч чује, достојно се слави први српски просветитељ св. Сава. Па и у овом нашем малом, али чисто српском сеоцету прослављена је успомена првог оснивача српске школе и првог архипастира св. Саве.

Овом узвишеном светковином показао је овај народ овде, да је Србин, да српским духом дише и да уме ценити своје великане, који су цео свој живот, за спас и благостање народа свога жртвовали.

До године 1863. није се на тај дан у школској згради вођаца светила, ниги резао колач, — тек од то доба почео се и овде прослављати дан св. Саве водоосвећењем, резањем колача и појањем светосавске песме:

Ову свечаност и леп обичај српски увео је тадањи учитељ г. Ристивој Вукићевић — Сожборац (син покојног Марка Вукићевића), а са овим лепим обичајем завео је још и тај, да се том приликом прилаже новац на школу, који се стављао у школску благајницу. Када је ова школа комуналном постала, пренешен је исти новац у црквену благајну као црквено добро.

После њега радо су наследници му прихватили тај лепи обичај, који се и ове године обдржао.

Радост и милина огледаше се на сваком српском челу, кад звона зазвонише, а прангије зауцаше, давајући знак, да се са свете литургије полззи са литијом у школску зграду. Из небројено српских груди хорио се тројар светитељу: „Православија наставниче“, а нобожно и од природе смерно понашање нашег пречасног пароха г. Ђорђа Коларовића увеличаваше овај чин.

По водоосвећењу и резању колача краснословили су ученици и ученице, (које до данас не беше уобичајено — и то: „Дижимо школе“ од З. Ј. Ј. — Милорад Сувајџић; „За што смо Срби?“ од Исидора Ђирића — Зорка Аларгић; „Свети Сава“ из народних песама — Латинка Вукадиновића и „Сирт св. Саве“ од Милорала Шимића — Душан Живковић.

Краснословљачи су тако мријазношћу и слободом краснословили, да су изненадили све присутне, који су их са сузним очима слушали, кличући: Живела Српцад! . . . За тим сам говорио о животу, раду и заслугама св. Саве, метнувши на срце свакоме брату Србину и сестри Српкињи, да следују — у колико је могуће — стопама св. Саве, да љубе и подпомажу цркву и школу, да деца својој до полаза у школу усаде у младалачке им груди леп пример иобожности и смерности, послушности и слоге и да их после редовно шаљу у школу, где ће учитељ на већ добро почетом темељу науку наставити и ширити. Тако васпитавајући своју млађану узданицу, бићемо достојни потомци св. Саве и дичних нам прадедова, који су нам очували и у аманет предали дично име српско, језик и веру. Тада ће нам доиста школа наиредовати и цветати и у духу

данашњег времена са осталим европским народима упоредо просветом корачати. — За овим се појала светосавска песма: „Возкликнем љубовију,“ а кољиво се делило међу пародом и ученицима.

Народ се из школе развишао пун весеља, радости и усхићења. Тога дана свакоме си могао видети ведро чело и на лицу пријатан осмејак.

Скромна намера ми је; до године на сам празник св. Саве по подне у школској дворани „ђачку беседу“ завести, на којој ће се декламовати, појати и певати. Новац, који се буде добио, имао би се употребити на издржавање сиротих ученика, или на предплату дечијих листова.

Дај, Боже, да влада здравље и слога, па ће бити и тога!

Стеван В. Вујадиновић,
учитељ.

Светосавска свечаност у Тешњу. Дана 14. Јануара о. г. као на дан првог српског просветитеља и учитеља и првог оснивача православне српске вероисповедне школе—прослависмо и ове године на свечан начин, како само Срби могу тај дан прославити и сећати се оног, који им је школу основао и отворио пут ка бољој будућности.

Тај дан обдржана је у цркви покрова Матере Божије свечана служба у 8 сати из јутра, којој је присуствовао многи народ (око 400 душа). Св. службу служила су два свештеника у одсуству најпречастијег господина протe Теодора Илића поклоника гроба Господњег и то син протин Ј. В. Илић и парох Угодновачки г. Михаило Миловановић. Зв време свете литургије стајао је на сред цркве сто, на коме је било кољиво у спомен и славу св. Саве и у њему усађена свећа воштаница. Ово кољиво је приредила црквена општина, јер овде и црква слави. После заамвоиске молитве отпоје ученици тропар св. Саве и кондак, а затим је отац Јово прочитао молитву над кољивом, осветио га и прелио вином. После очитане молитве уз звање звома и појање светосавског тропара крене се сав присутни народ у школу, која се у црквеној башти налази; у школи је отац Јово осветио водицу и благословио училиште, а после освећења воднице деца су декламовала згодне декламације и то: „Има ли где год Србина права. „Љубите се, браћо!“ „Пут школи“. Пред иконом св. Саве „Слога“. „Наука“ Присутни са радошћу слушали су дечије говоре, а гдекојима су од радости и сузе потекле — особито, кад је говорена прва декламација.

После декламација приступали су верни хришћани и целивали икону св. Саве и часни крст и раздавано им је кољиво и тако се сврши ова свечаност и развиђоше се сви својим кућама. Тога дана у вече је приређивачки одбор под председништвом овдашњег младог трговца Пере М. Дучића приредио св. савску беседу у школској дворани у корист школског фонда, а под хороводством свог учитеља. Још за дана почели су гости долазити и то из Маглаја, Пријавора и Добоја. У пола осам сати, кад се први део беседе отпочео, укусно окићена школска дворана дупком је пуна била, тако,

да су се многи и кући вратили, јер нису могли места у дворани добити. Беседа је сјајно испала, на опште задовољство присутних. Пуним правом може се рећи да Тешањ није давно тако сјајне забаве видео. У томе се види, да Срби Тешанци теже за напредком и просветом, јер су основали и школски фонд, о коме ћу други пут опширније реч повести, јер је вредно, да се зна, шта може слога да учини.

Живели честити Тешанци !

Алекса.

Школске вести.

Учитељска школа у Осеку. Као што хрватски листови јављају, ове јесени отвориће се учитељска школа у Осеку и то одржавном трошку; само ће нуждне просторије за ову школу дати град Осек.

Учитељска скупштина. Високи Школски Савет у седници својој од 28. Нов. 1889. дозволио је и наредио, да се учитељска скупштина четврти и пети дан Светле недеље т. ј. 4. и 5. Априла ове године у Старом Бечеју држи и за повереника својега на тој скупштини изабрао је заменика гл. школ. референта. Предмети, који ће се на овој скупштини расправљати, јесу : Предлози за наставни план, који ће се у следећем броју Школ. Листа штампати; за шкоаске књиге и учила у основној народној школи и предлози о устројству забавишта и хуманитарних завода. Отлични наш и родољубиви стручњак г. Радивој Поповић учитељ и управитељ завода за глухонеме зготовио је већ предлог за оснивање хуманитарних завода. Упозоримо и осталу господу учитеље и учитељске зборове, да што пре учитељском збору у Сомбору доставе своје жеље у погледу наставног плана и учила, како би се за времена могао згодан предлог за учитељску скупштину саставити.

Србска црквена општина у Земуну у својој ред. седници од 12. Дец. 1889. одустала је од свог закључка, донешеног 1887. године, у ствари оснивања србске више девојачке школе — са разлога тога, што је принуђена свој школски фонд на издржавање основних србских вероисповедних школа употребити, пошто је поглаварство града Земуна обуставило плаћање срб. нар. учитеља из градске благајне и вис. хрв. земаљска Влада тај је закључак потврдила са изјавом, да се у смислу кр. Уредбе за србске нар. школе од 1872. црквене општине за издржавање својих конфесијоналних школа у првој линији старати имају, ако такве школе задржати жели.

НЕКРОЛОГ.

Живојин Лубен управљајући учитељ србске школе у Голубинци после кратког боловања, добивеног о божићним празницима од назеба, преселио се у вечност 3. Јануара у 40. години живота свог, оставивши после себе неутешну удовицу, два малена сина и четири кћери, од којих је најстарија Вукосава отлична приправница II. разреда у Сомбору. Покојник је рођен у Бешки 1850. године, свршио је нижу гимназију у Карловци, а учитељску школу 1870. године у Сомбору и послужило је роду србском 20 година као ваљан учитељ у Шиду, Сланкамену, Бешки и у последње време у Голубинци. Бог му дао вечно блаженство !

Павле Дамјановић стари учитељ у Тарди преселио се у вечност 15. Јануара, а сахрањен је следећега дана. Покојник је рођен у Болману 1820. године 16. Јануара, дакле у исти дан, у који је ове године после седамдесетогодишњег трудног живота свог сарањен.

Учитељску школу свршио је у Сомбору 1840., за тим је служио као учитељ у Болману 6 година, а од године 1846 до смрти одправљао је дужности учитељске у Тарди верно и савестно служећи школи и цркви пуних 47 година.

Покрај своје учитељске дужности радо се бавио воћарством и обучавао је одраслију младеж воћарству. У Тарди скоро нема куће, у којој не би било воћака руком његовом облагорођених. Према је малену плату имао, ипак је приход од проданих воћака на лабављење књига и учевног прибора за сиромашну децу школску обраћао. Као добар родитељ заједно са Радом Петровићем потоњим митроносним песником владиком Петром II. учио у Светога Петра Црногорског. Филип је рођен на Цетињу 1844. Као свршени богослов полazio је 1870/71 учитељску школу Сомборску и оспособљен је за учитеља. Учитељску службу вршио је у Сарајеву 10 година, за тим се вратио у Срем и ту је неко време у Петровићу одправљао звање народног учитеља, а 1881. рукоположен је за свештеника. Покојник је још у младости својој као ђак и приправник почео делати на књижевном пољу, у песмама славећи јуначка дела својих земљака, дичних синова слободне Црне Горе.

Бошко Коњовић једини син вредног учитеља србског у Бачком Брестовцу, ученик трговачке академије, преминуо је у цвету младости своје 18. Јануара о. г. у Брестовцу. Бог милостиви нека утеши ојађенога оца за јединим сином и узданицом својом!

Р А З Н О.

Дарови школама и учитељима. Његово Високопреосвештенство Г. Василијан Петровић епископ бачки и администратор србске митрополије изволио је предплатити на Школски Лист за ову годину за следеће србске вероисповедне школе: у Ср. Карловци, за женске основне школе у Беочину и у Черевину, за школе у Бајши, Баји, Бођану, Кисачу, Глојану, Чебу, Дерови, за салашке школе на Клиси у Новом Саду и у Обзиру у Сомбору и на последку за приправника Јулија Сиџиоса. Његова Преузвишеност Г. Арсеније Стојковић епископ будимски имао је милост предплатити за Школски Лист за ову годину за школе србске у Збегу код Сент-Андреје и у Новом Сент Ивану. Његово Високопреосвештенство Г. Теофан Живковић епископ горњокарловачки изволио је предплатити Школски Лист за србске вероисповедне школе у Коштајници и Дубици.

Високопречестни Г. Мирон Николић архимандрит и потврђени епископ Пакрачки изволио је предплатити за школе у Капелци, Сухомлаки и у Липову. Благородни г. Максим Лудајић кр. судица у Срб. Ковину осим листа, што за себе држи, изволио је предплату послати за два приправника Светислава Павковића и Светозара Суботића.

Господин Јован Димовић учитељ у Тријесту осим листа, што за себе држи, изволио је предплатити Школски Лист за србску вероисповедну школу у Пероју у Истрији. Пресветли господин Никола Михајловић умировљени председник кр. највишег суда предплатио је за србску школу у Кишфалубу.

Благородни г. др. Петар Стојковић председник читаонице сомборске и велепоседник предплатио је Школски Лист за школу србску у Чицу на острву Чепељком.

Благородни г. Павао плов. Еремић члан саборског одбора и председник в. кикиндске штедионице изволио је послати за србске школе у Чоки,

Краљевцу код Рекаша, Соки, Гаду и за учитеља Станка Љубића у Босанском Новоме.

Ј а в н а з а х в а л а .

Дичва породица Марије, Николе и Љубе Вујатовић из Петриње даровала је два велика комада платна на рубине (кошуље) и неколико марама за женску децу, сиромашним ђацима наше Брђанске и Дрљачке школе. Дар је тај нашим ђацима, на броју њих 23, на први дан божића после свете литурђије пред многобројним народом подељен, а породици Вујатовића на дару захваљено. Бог нек поживи такве српске породице, као што је Вујатовићева, кад божићне празнике тако хришћански проведоме, а децу нашу обрадоваше. — Бог и њи обрадовао здрављем и сваком од Бога срећом, а од нас у име наше школске деце срдачна им хвала!

У Брђани 1. Јануара 1890. — Дане Срдиф, учитељ. Павао Пајић с. р. парох. Родољуб Пајић с. р. администр. Четвртковачки.

УПРАЖЊЕНА УЧИТЕЉСКА МЕСТА.

Тражи се учитељ на србској вероисповедној школе у Рудни у жуп. Торонталској. Плата је 400 фр. уживзње 4 ланца земље и једне велике баште (ово од 1. окт. о. г.), стан и 15 фр. у име огрева, а 20 фр. у име пероводства. Молбенице се имају до 1. Марта о. г. по нашем местном школском одбору у Рудни поднети.

У маленом селу Бођану у Бачкој тражи се учитељ на србској вероисповедној школи. Плата је 50 фр. у новцу, један и по фртаљ ораће земље, на коју учитељ порез плаћа и слободан стан са две собе, кујном и баштом. Молбенице се имају до 28. Фебруара поднети преч. г. Платону Стојачковићу игуману манастира Бођана и председнику школ одбора (Bogyán, per Bács.)

И С П Р А В А К .

У прошлом броју између више мањих погрешака поткрале су се и ове: на стр. 10. у четвртом ставу стоји: али је у помози њега, а треба: у почетку лета био оболео, њега и т. д. На стр. 13. у другом ставу место: Тихомиља Ђурићева треба: Грујичића. На стр. 16. под: „Разна“ у место: Жениху и невести молимо -- треба да стоји: желимо . . . исто се овим исправља.

Дужници „Школскога Листа“ од прошлих и од ове године, који се још до сад нису својој дужности олазвали, позивају се, да то у што краћем року учине.

У Сомбору 15. Фебруара 1890.

Администрација „ШКОЛСКОГ ЛИСТА.“

Издаје и уређује: НИКОЛА Ђ. ВУКИЋЕВИЋ.

Штампарија А. Мужика у Сомбору.